

τομῆς, τί μέγα φουδῆς ἐπ' αὐτῇ; πῶς δὲ καὶ ἡμῶν **A** καταπαίρη τῶν ἀπεριτμήτων; σὺ περιτέμενεσθαι καταναγκάζῃ σαρκί, ἐγὼ δὲ τῇ καρδίᾳ περιτέμενομαι, ἵνα μὴ πονηρὰ λογίζωμαι. Ὅτι δὲ τῷ Θεῷ εὐάρεστος ἡ τοιαύτη περιτομή, ἄκουε τί φησι κατηγορῶν τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τοῦ Ἰερεμίου. « Πάντα τὰ ἔθνη ἀπερίτμητα σαρκί, ὁ δὲ οἶκος Ἰσραὴλ ἀπερίτμητος καρδίαις αὐτῶν. » Μὴ γάρ ἡ τῆς ἀκροβυστίας περιτομή δικαιοῦν δύναται. ἐπὶ τὸν πατριάρχην ἀνελθεῖ Ἀβραάμ, καὶ ὄψει αὐτὸν πίστει μόνῃ, μὴ μέντοι γε περιτομῇ, δικαιούμενον. « Ἀβραάμ γάρ, φησὶν, ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. » Γνωρίσματος οὖν χάριν ὕστερον ἡ περιτομή νενομοθέτηται, ὥστε δι' αὐτῆς χαρακτηρίζεσθαι πιστοὺς, ὅπηνίκα τοῖς ἔθνεσι συναναστρέφοντο, καὶ **B** εἰς μνήμην ἄγεσθαι τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ. εἰς πίστιν γοῦν τῶν λεγομένων αὐτά σοι παραγέτω τὰ πράγματα. ὅτε γάρ ὁ Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη μόνος καθ' ἑαυτὸν διέτριψεν, ἐτέρῳ ἔθνει μὴ συναναμιγνύμενος, οὐκ ἦν ἀναγκαία ἡ περιτομή, ἐφ' ᾧ καὶ ἀπερίτμητοι ἐτύγγανον γεννηθέντες κατὰ τὴν ἐρημον. ἡνίκα δὲ ὁ τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦς τὸν Ἰορδάνην αὐτοὺς διαδίδασε, καλεῖται θεία περιετμήθησαν. « Ποίησον γάρ, φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, μαχαίρας πετρίνας, καὶ καθίσας περὶ τεμε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ » τίνος ἕνεκεν καί..

Reliqua desunt.

¹ Jerem. ix, 26. ² Gen. xv, 6; Galat. iii, 6. ³ Josue, v, 2.

FRAGMENTA.

I.

DE OPERATIONIBUS.

Ἀναστασίου Ἀρτιοχείας, ἐκ τοῦ Περί ἐνεργειῶν Λόγου.

(ANG. Mai. Script. Vet. VII, 20.)

Τῶν δύο φύσεων ἡ συνδρομὴ μίαν ὑπόστασιν ἀπετέλεσεν. ἦν μὲν γάρ ἡ ἀνθρωπεῖα φύσις, ἥτοι τὸ κοινὸν εἶδος ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον προσελήφθη φύραμα. τὸ πρότερον οὐκ ὂν ἐν ἰδικῇ ὑποστάσει, προσληφθὲν δὲ τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν ὑπογράφεται τοῦ προσλαβόντος. ὥσπερ γάρ τῷ Πατρὶ φυσικῶς ὁ Λόγος ἦν ὡς ἦν, οὕτω καὶ ἡμῖν. καὶ ὁ Λόγος τοῦ Πατρὸς διήρηται. καθ' ὑπόστασιν γάρ, οὐ ταυτῷ καὶ ἡμῶν. οὐ γάρ ἐστιν ἡμῖν ὥσπερ ὁμοφυῆς, οὕτω καὶ ὁμοὑπόστατος, ὅτι μηδὲ τῷ ἰδίῳ Πατρὶ. οὐ γάρ ταυτὸν φύσις τε καὶ ὑπόστασις. ἑαυτῷ δὲ καθ' ὑπόστασιν ἦν ὡς ἦν, ἐκεῖνο μέλλωνας ὅπερ πρὸ τῶν αἰώνων ὑπῆρχεν Υἱός. ἦν δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν ἔνωσιν τοῦ τε πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ τε πρὸς ἡμᾶς ἔχειν δύναται. καθ' ὑπόστασιν γάρ ἐστιν ἡ τῶν φύσεων ἔνωσις, καὶ ἡ αὐτὴ αὐτοῦ ἐστὶν ὑπόστασις. Υἱὸς γάρ ὢν, πάλιν Υἱός ἐστι καὶ τὴν ἀνθρωπεῖαν ἐνώσας ἑαυτῷ φύσιν. οὐ γάρ ὑπόστασιν ἐτέραν ἑαυτῷ λαβὼν ἦν ὡς ἦν, ἀλλὰ φύσιν ἥρμοσεν ἀφθόρτως τῇ ἑαυτοῦ ὑποστάσει. καὶ ἐστὶ καὶ τοῦτο Θεός καὶ ἄνθρωπος κατ' οὐσίαν. ὁ αὐτὸς δὲ καθ' ὑπό-

tantum de illa inflaris? quomodo in nos insurgis incircumcisos? Tu circumcidi juberis carne, ego corde circumcidor, ne prava cogitem. Quod autem Deo hujusmodi circumcisio gratissima sit, audi quid dicat increpans Israel per Jeremiam : « Omnes gentes incircumcisæ carne, domus autem Israel incircumcisa cordibus eorum ». Non enim præputii circumcisio justificare potest; ad Abraham patriarcham adi, et videbis illum sola fide, non autem circumcisione, justificatum. Abraham enim, dicitur, « Credidit Deo, et reputatum est ei in justitiam ». Postea præscripta est circumcisio velut signum, ut discernerentur per eum fideles, quando cum gentibus conversabantur, et ut memoriam Dei revocaret. In fidem eorum quæ dicimus tibi res se præbent. Cum enim Israel in deserto quadraginta annis solus secum versatus est, alteri genti non permistus, non necessaria fuit circumcisio, idcirco incircumcisi permanserunt qui in deserto nati erant; quando autem Jesu filius Nave Jordanem cum illis trajecit, jussu divino circumcisi sunt : « Fac, dicit illi Deus, cultros lapideos, et sedens circumcide filios Israel ». Quam ob causam et.....

καὶ καθίσας περὶ τεμε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ

στασιν μόνος Υἱὸς, καὶ Χριστὸς, καὶ Κύριος. οὕτως οὐκ ἐστὶ χωρὶς ὑποστάσεως οὐσία, καὶ ὁ Λόγος τῆς οὐσίας ἕτερός ἐστιν, ἄλλος δὲ τῆς ὑποστάσεως. κοινήν γάρ τὴν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν αἱ συναφθεῖσαι πρὸς τὴν ἄρρητον ἔνωσιν ἔχουσι δύο φύσεις. διὸ προσθήκη τῇ ἁγίᾳ Τριάδι οὐκ ἐγένετο. προσθήκης γάρ ἀνεπίδεκτός ἐστιν. Ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ Τριάς ὑποστάσεων ἐστὶν. ἡ γὰρ οὐσία μοναδικῆς ἐστὶ. τῆς οὖν ὑποστάσεως τῆς αὐτῆς μεϊνάσης τοῦ Υἱοῦ, πῶς ἀμάθητα λαλοῦσιν οἱ τινες τερατευόμενοι τετράδα λέγειν ἀντὶ Τριάδος τοὺς τὴν ἀλήθειαν ὁμολογοῦντας τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων, ἡ τῶν ἐν αἷς ἐστὶν ὁ Χριστός; εἰ μὲν ὑποστῆναι πῶποτε καθ' ἑαυτὴν τὴν ἐμφύχον τοῦ Κυρίου σάρκα ἐλέγομεν, ἡ ἰδίᾳ καὶ ἀνὰ μέρος αὐτὴν ἐνεργεῖν διεθεσθαι ὡς μεθ' ἡμᾶς τετράδα ἀντὶ Τριάδος λέγειν ὑπελάμβανον. εἰ δὲ μετὰ τοῦ συντιθεμένου καὶ συνυφεστώτος αὐτῇ Λόγου ἐνεργεῖν αὐτὴν πάντοτε ὁμολογοῦμεν ἀχωρίστως, καὶ οὕτε προὑφεστάναι λέγομεν τῆς πρὸς αὐτὸν ἔνωσις, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τὸ εἶναι λαβοῦσαν αὐτὴν γινώσκουμεν,

κακῶς ἡμᾶς συκοφαντοῦσιν οἱ ἀθεστανίστως ἅπερ βούλονται ἐρευγόμενοι· ἐξ ὑποδείγματος δὲ τὸ λεγόμενον σαφέστερον δείξομεν. Ὑπόθου τρεῖς εἶναι στήλας χαλκᾶς· καὶ τὴν μίαν ἐκπυρωθεῖσαν ἄκρως καὶ ῥάβδον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς προστεθεῖσαν· εἴτα ἐπειδὴ αἱ ἄλλαι δύο ἀβλαβεῖς τοῖς προσαπτομένοις εἰσιν, αὐτὴ δὲ ἀνέπαφος διὰ τὴν λαβρότητα τῆς ἐκπυρώσεως, παρὰ τοῦτο τέσσαρες στήλαί εἰσι καὶ οὐ τρεῖς; ἢ τῆς ἰδίας ἐξέστη φύσεως ὁ χαλκὸς πυρωθείς, οὐχὶ ὁ μᾶλλον προσθήκην μὲν ἔλαβε τὴν τοῦ πυρὸς οὐ καὶ τὴν ἐνέργειαν ἐκτίσαστο τῆς οὐσίας τε καὶ ἐνεργείας καὶ δυνάμεως; καὶ ἄλλως δὲ τὸ λεγόμενον διασαφηνίζομεν· ἔστω εἶναι τρεῖς πάλιν ἀδριάντας χαλκοῦς· καὶ ἀναχρισθῆναι κηρῷ, ἥγουν ἀναμαχθῆ-

Duo de hoc argumento fragmenta legere est inter Opera S. Joannis Damasceni *Patrol.* tom. XCIV, col. 216, 1049.

II.

Ἀναστασίου Ἀντιοχείας ἐκ τῶν Κατὰ τοῦ διαιτητοῦ.

Κἂν μίᾳς εἶναι ποτε λέγεται φύσεως ὁ ἄνθρωπος, οὐχ ὁ καθ' ἕκαστον, ἀλλ' ὁ καθόλου, διὰ τὸ ταυτὸν τοῦ εἶδους καὶ τὴν τῆς κατασκευῆς ὁμοιότητα, τῆς φύσεως ἀντὶ τοῦ κοινοῦ εἶδους καὶ τοῦ παραπλησίως πεφυκέναι λαμβανομένης· καὶ πάλιν οὐ τοίνυν μία φύσις ψυχῆς τε καὶ σώματος· ἡ μὲν γὰρ λογικὴ ἐστὶ καὶ νοερά καὶ ἀσώματος, τὸ δὲ παχύ τε καὶ θνητὸν καὶ ἄλογον· οὐ μίᾳς δὲ κατ' οὐσίαν ἀντιδιαιρούμενα φύσεως, οὐ μίᾳς ἄρα γε οὐσίας ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἄλλως γὰρ φάναι, εἰ πᾶς ὅρος τῶν ὑποκειμένων φύσεών ἐστι δηλωτικὸς, λέγεται καθ' ὁρισμὸν ζῶον λογικὸν θνητὸν ὁ ἄνθρωπος· οὐ ταυτὸν δὲ κατὰ φύσεως λόγον τὸ λογικὸν τῷ θνητῷ, οὐκ ἄρα μίᾳς εἴη ὁ ἄνθρωπος φύσεως κατὰ τὴν τοῦ οἰκείου ὁρισμοῦ κανόνα· εἰ δὲ λέγοιτο ποτε μίᾳς φύσεως ὁ ἄνθρωπος, ἀντὶ τοῦ εἶδους τὸ τῆς φύσεως παραλαμβάνεται ὄνομα·

ὡς ἂν εἴη λεγόντων ἡμῶν ὅτι μὴ διαλλάττει κατὰ τινὰ φύσεως διαφορὰν ἄνθρωπος ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡσαύτως ἔχειν ἀλλήλοις πεφυκάσιν ἄνθρωποι, κατὰ τὸν τῆς συστάσεως λόγον, ὥστε καὶ ὑφ' ἓνα πάντας ἀνάγεσθαι ὁρισμὸν· καὶ οὐ παράδοξον δὴ τοῦτο, ὅπου γε καὶ πάντα ἅμα καθόλου τὰ γενητὰ κτιστὰ, εἴτε λογικὰ εἴη, εἴτε σωματικά, μίᾳς ἐστὶ ὅτε προσαγορεύομεν φύσεως κατ' αὐτὸ τὸ εἶναι γενητὰ, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῆς ἐκτίστου καὶ ἀγενήτου θείας φύσεως, ὡς ἐναργῶς δηλοῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν διδασκάλοις ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος ἐν τῷ κατὰ τῶν βλασφημούντων τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὕτως λέγων· "Ὅτι δὲ ἄνω τῆς κτίσεως ἐστὶ τὸ Πνεῦμα, καὶ ἄλλο μὲν παρὰ τὴν τῶν γενητῶν φύσιν, ἴδιον δὲ τῆς θεότητος, ἐξεστὶ καὶ ἐκ τούτου πάλιν συνιδεῖν, καὶ ἐξῆς· οὐκ ἄρα γε οὖν μίᾳς εἴη φύσεως ὁ καθ' ἕκαστα καὶ ἁτομὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ μίᾳς μὲν ὑποστάσεως, δύο

III.

IN ILLUD : CREAVIT DEUS SECUNDUM IMAGINEM, etc.

Ἀναστασίου πρεσβυτέρου περὶ τοῦ· « Κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωσιν ὑπὸ Θεοῦ κατασκευῆς, λόγος.

(*Ang. Mai, Scriptor. Veter. collect.* VII, 192.)

Παρέβαλόν τινι τῶν ἐξηγητῶν, καὶ ἔλεγεν ὅτι ποτὲ φιλολογοῦντος αὐτοῦ τὴν ἱερὰν Γραφὴν, ἐγένετο ἐξαίφνης ὥσπερ διανοιχθῆναι αὐτοῦ τοὺς νοεροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἰδεῖσθαι πᾶσαν τὴν κατασκευὴν τῆς κτίσεως καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ τὴν εἰκόνα καὶ τύπον τῆς ἀνθρωπώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου διαγράφουσιν· καὶ διὰ τοῦτό φησιν ὁ Παῦλος περὶ Χριστοῦ, ὅτι· « Τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτίσθη. » Χρὴ τοὺς σοφῶς καὶ ἐχεφρόνως μέλλοντας συζητεῖν μετὰ τῶν αἰρετικῶν περὶ τῶν τοῦ Χριστοῦ ἰδιοτήτων λόγον, ἥτοι περὶ θελήσεως ἢ περὶ ἐνεργείας πρὸ παντὸς λόγου ἀπαιτεῖν αὐτοὺς ἐγγράφως ἐκθέσθαι τοὺς ὑπογεγραμμένους ὅρους· ἐξ αὐτῶν γὰρ εὐχερῶς ἐλέγχεται ἡ ἀφροσύνη αὐτῶν· δύο γὰρ τελειότητος οἱ ἅγιοι Πατέρες εἰρήκασιν ἐν τῷ Χριστῷ, τουτέστι τέλειον αὐτὸν ὄντα ἐν θεότητι ὁμοίως καὶ τέλειον ἐν ἄν-

θρωπότητι· δεῖ τοίνυν ἀπαιτεῖν αὐτοὺς ὀριστικῶς εἰπεῖν εἴ γε καὶ ἐπίστανται. — Τί ἐστὶν ὅρος ὁμοουσίου ἀληθοῦς. Τί ἐστὶν ὅρος τελείου ἐντελοῦς. Τί ἐστὶν ὅρος ψυχῆς λογικῆς. Τί ἐστὶν ὅρος ψυχῆς ἀλόγου. Καὶ ποῖος ὅρος τῆς ψυχῆς τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τί ἐστὶ σαρκικὸν θέλημα. Καὶ τί ψυχὴ. Καὶ τί θεῖκον. — Καὶ ἐὰν τοὺς προειρημένους ὅρους πατρικῶς καὶ οὐχ Ἑλληνικῶς διορίσαι ἰσχύσωσιν, ἐξ αὐτῶν ἐλεγχόμενοι πίπτουσιν· ὥσπερ γὰρ ἀνελλιπῇ Θεὸν δείκνυσιν ἢ πρὸς τὸν Πατέρα ὁμοουσιότητος τὸν Λόγον, οὕτως ἐκ παντὸς τρόπου καὶ ἀνελλιπῇ αὐτὸν ἄνθρωπον περὶσσησιν ἢ πρὸς ἡμᾶς τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ τῆς ψυχῆς ὁμοουσιότητος.

Παρακαλοῦμεν τοὺς ἐν Κυρίῳ ἀδελφοὺς ἡμῶν μετὰ πολλῆς εὐλαθείας καὶ περισκέψεως διαλέγεσθαι πρὸς τοὺς ἀντιδίκους τὸν περὶ ἐνεργειῶν καὶ θελη-